

VERSENYPOLITIKA

A kormány [T/17570](#) számon benyújtott törvényjavaslata a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló [1996. évi LVII. törvény](#) módosítására irányul. A törvényjavaslat alapvetően az eljárásjogi keretrendszer változásához való igazítást szolgálja, megőrizve a hatályos eljárásjogi szabályokat. Jelen Infojegyzet általános áttekintést nyújt a versenypolitikáról.

Verseny, versenypolitika, versenyszabályozás

A modern piacgazdaság alapja a szabad verseny biztosítása. A verseny lényege gazdaságszervező ereje, mely az alábbi hármas funkcióban jelenik meg (Chikán, 2008):

- **Jóléti funkció.** A verseny lehetővé teszi, hogy a fogyasztók egyéni preferenciáikat követve válasszanak a versengő eladók kínálta termékekből.
- **Allokációs funkció.** A verseny arra kényszeríti a termelőket, hogy erőforrásait a fogyasztói igényeket kielégítő termékek előállításába fektessék.
- **Hatékonysági funkció.** A verseny arra készíti a termelőket, hogy termékeiket a legnagyobb hatékonysággal állítsák elő.

A verseny mind az egyes fogyasztók, mind a társadalom egésze szempontjából pozitív következményekkel bír: **költséghatékonysághoz, alacsony árakhoz, innovációhoz vezet, valamint a fogyasztói jólét és a versenyképesség növelésével a gazdasági növekedéshez, a foglalkoztatáshoz és az életszínvonal emeléséhez is hozzájárul** (GVH, [2017a](#)). Mivel a piacok nem mindig működnek tökéletesen, szükséges lehet az állam versenyérdekű beavatkozása.

A versenypolitika az „adott állam vagy államszövetség gazdaságpolitikájának azon részét képezi, amely a piacok optimális működésével, azon belül is adott keretek között a piaci szereplők lehető legintenzívebb versengésre való készítésével foglalkozik” (Tóth, 2014:19).

A modern versenyjog három területre tagolódik (Tóth, 2014):

- versenykorlátozó megállapodások tilalma, illetve bizonyos körülmények között megengedése;
- gazdasági erőfölénnyel való visszaélés tilalma;
- a fúziók és felvásárlások ellenőrzése.

Mindez azonban egyéb elemekkel is kiegészülhet, így például **több ország – köztük Magyarország – versenyjogának is része a tisztességtelen piaci magatartások és a fogyasztók megtévesztésének tilalma** (Tóth, 2014).

A versenyjog a mindennapi gyakorlatban a tiltások és engedélyezések

- A piaci koordinációs mechanizmust a verseny teszi hatékonyvá, hármas gazdaságszervező funkcióján keresztül.
- A piacok nem mindig működnek tökéletesen, így szükséges lehet az állam piaci hibákat korrigáló szerepe.
- A versenypolitika a Római Szerződés aláírása óta része az Európai Unió tevékenységének.
- Az EU versenyjogának sajátossága, hogy a verseny szabadságát a hatékony versenyt korlátozó állami intézkedésektől is védi.
- 2015-ben a fogyasztóknak 1-1,5 milliárd euró haszna származott a Bizottság kartellelles határozataiból.
- A Gazdasági Versenyhivatal tevékenységének három pillére:
 - a versenyfelügyelet;
 - a versenypártolás;
 - a versenykultúra-fejlesztés.
- 2016-ban a GVH 112 versenyfelügyeleti eljárást indított és 5,36 milliárd forint bírságot szabott ki.
- A 2011–2016 közötti időszakban a GVH-ra fordított társadalmi kiadásnál hatszor több a hivatal tevékenysége nyomán a fogyasztóknál keletkező haszon.

közti egyedi döntésekként valósul meg. **A versenykorlátozás speciális körülmények között megengedhető is lehet**, például az azt kísérő pozitív jelenségek, mint pl. hatékonyságjavulás hatására, vagy egyéb politikai célok prioritása esetén (Tóth, 2014).

VERSENPOLITIKA AZ EURÓPAI UNIÓBAN

A versenypolitika a Római Szerződés aláírása óta (1957) része az EU tevékenységének (Európai Bizottság, 2016). Az európai uniós versenyjog a "klasszikus" célkitűzéseken túl **az egységes belső piac védelmét**, további fejlesztését **is szolgálja**. Sajátossága, hogy **a piaci verseny szabadságát** nemcsak a magántermesztű versenykorlátozásoktól, hanem **a hatékony versenyt akadályozó állami intézkedésektől is védi** (Tóth, 2014).

Az európai uniós versenyjogi szabályok tiltják, hogy a vállalkozások:

- versenyellenes megállapodást kössenek;
- visszaéljenek domináns piaci pozíciójukkal;
- egyesüljenek, ha azzal képessé válnak ellenőrzésük alá vonni a piacot (Európai Unió – [Versenypolitika](#)).

Kivételt képeznek:

- az egész piacra vonatkozó, egységes műszaki szabvány kidolgozását szolgáló együttműködések;
- a nagyobb versenytársakkal folytatott versenyben egymással összefogó kisvállalkozások;
- a kutatási és innovációs kezdeményezések;
- a regionális fejlesztési projektek (Európai Unió – [Versenypolitika](#)).

Az állami intézkedéseket illetően **az EU azon állami támogatásokat tiltja, melyek tisztességtelen versenyelőnyt biztosítanak egyes iparágaknak vagy vállalatoknak**. A társadalom vagy gazdaság egészét szolgáló, közérdekű állami támogatások engedélyezettek (Európai Bizottság, 2016).

Az állami támogatás több **formát** ölthet (Európai Unió – [Versenypolitika](#)):

- kölcsönök vagy támogatások;
- adókedvezmények;
- kedvezményes áron hozzáférhető termékek illetve szolgáltatások;
- hitelgarancia.

Fontos cél az **állami támogatásokra vonatkozó szabályok rugalmas, ésszerű alkalmazása**. Például az állami hatóságok kiegészíthetik a bajba jutott vagy kezdő vállalkozásokat, ha van esélyük a későbbi nyereséges működésre, a kilátástalan helyzetű vállalkozások azonban nem támogathatók (Európai Unió – [Versenypolitika](#)).

Az EU versenyjogi szabályait az Európai Bizottság a tagállamok versenyhatóságaival együttműködve érvényesíti.

A Bizottság és a nemzeti versenyhatóságok, valamint e hatóságok egymás közötti információ- és tapasztalatcseréjére az [Európai Versenyhatóságok Hálózatán](#) keresztül van

1. ábra: Példák magántermesztű versenykorlátozásra

VERSENYELLENES MEGÁLLAPODÁS

Ha a vállalatok megállapodnak:

az árak rögzítéséről

a termelés korlátozásáról

a piacok vagy az ügyfélkör felosztásáról

a gyártó és a forgalmazók közti viszonteladói árak rögzítéséről

PIACI ERŐFÖLÉNNYEL VALÓ VISSZAÉLÉS

Ha a domináns vállalat:

indokolatlanul magas árakat szab

a versenytársak kizorítása érdekében mesterségesen alacsony áron értékesíti a termékeit

olyan feltételeket szab szállítói vagy vevői számára, amik megnehezítik, hogy üzletet kössenek a versenytársaival egy termék megvásárlásának feltételévé teszi egy másik termék megvásárlását

Forrás: Infoszolg/Európai Bizottság, 2016. Piktogram: [Noun Project](#)

lehetőség (Európai Bizottság, [2016](#)).

Az EU versenyjogi fellépésének monetarizálható eredményei is vannak. **2015-ben a fogyasztók** csak a Bizottság kartellelles határozataiból származó **haszna** mintegy **1-1,5 milliárd euró közé tehető** (Európai Bizottság, [2016](#)).

HAZAI VERSENYPOLITIKA

A '80-as évek reformtörekvései között egy olyan program is elindult, mely a versenyjog hatékony alkalmazásához szükséges jogszabályi és intézményi feltételek megteremtésére irányult. Az ennek eredményeként megszülető javaslatot szinte változatlan formában fogadta el 1990-ben az Országgyűlés (Csépai, 2010).

A versenytörvény módosítása már néhány éven belül szükségessé vált, többek között azért, mert az ország 1991-ben társulási megállapodást kötött az Európai Közösségekkel és tagállamaival, kötelezettséget vállalva a jogharmonizációra. Ennek eredményeként született a több jelentős módosítást megélt, de jelenleg is hatályos [1996. évi LVII. törvény](#) a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról (Csépai, 2010).

E törvény a magyar versenyjogi szabályokon túl a Gazdasági Versenyhivatal jogállását, szervezeti és működési kereteit illetve eljárásrendjét is meghatározza.

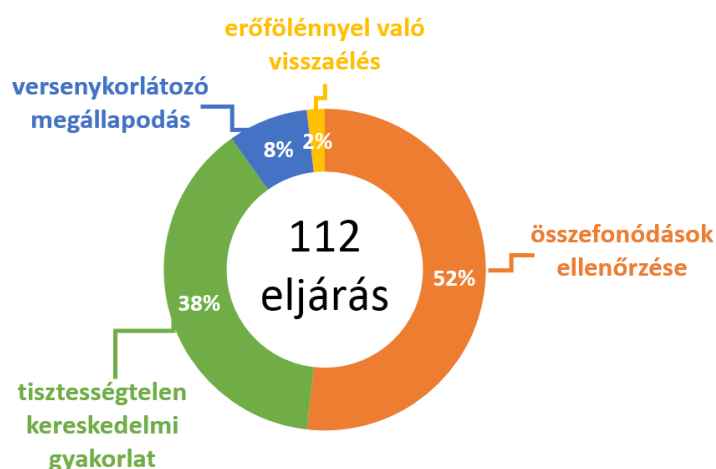
A GVH a verseny védelme érdekében három területen fejt ki tevékenységét, melyek (GVH, [2017a](#)):

- **A versenyfelügyelet.** Ez az európai uniós versenyjog szabályainak érvényesítését is magába foglaló jogalkalmazási tevékenység a lehangsúlyosabb a hatóság feladatai között. A GVH a hagyományos versenyfelügyeleti területek mellett az üzletfelek döntéseinek tisztességtelen befolyásolása és a fogyasztók elleni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok ellen is fellép.
- **A versenypártolás.** A GVH e tevékenysége a verseny és a tudatos fogyasztói döntéshozatal feltételeinek megteremtésére, javítására, védelmére irányul az ezekre vonatkozó állami döntések befolyásolásán keresztül.
- **A versenykultúra-fejlesztés.** E területen a GVH a verseny elfogadottságát és a tudatos fogyasztói döntéseket kívánja elősegíteni egyrészt a versenypolitikai ismeretek terjesztésével, másrészt a szakmai közélet támogatásával.

A GVH tehát nemcsak a verseny rendszer-szintű feltételeinek biztosítása, hanem a fogyasztók körültekintő, megfelelő információkon nyugvó döntéshozatala érdekében is fellép és fogyasztóvédelmi típusú ügyekben is eljár.

A hivatal legutóbbi éves beszámolója ([B/15967](#)) szerint **2016-ban:**

2. ábra: A GVH 2016-ban indított versenyfelügyeleti eljárásai

Forrás: Infoszolg/[GVH](#).

- **112 versenyfelügyeleti eljárás indult**, melyek több mint fele összefonódások ellenőrzésére irányult.

- **A kiszabott bírság összesen 5,36 milliárd forint volt**, melynek 84 százaléka versenykorlátozó megállapodások miatt lett kiszabva.

Ezen adatok a GVH-t abban a dimenzióban jellemzik, hogy mit végzett a verseny védelme érdekében. Kiszámolhatók azonban ún. outcome típusú mutatók is, melyek arról adnak képet, hogy **mit ért el működésének végső célját, a fogyasztói jólétet tekintve** (GVH, [2017b](#)).

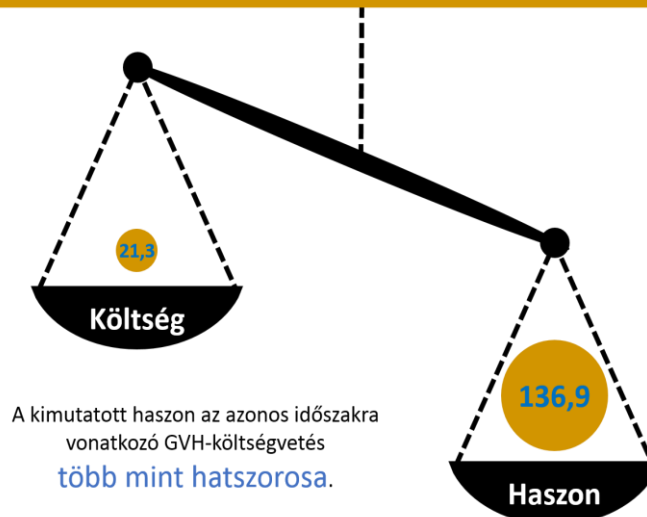
A versenyhivatal számításai azt kívánják érzékelteni, hogy a fogyasztóknál milyen anyagi haszon keletkezett ahhoz képest, mintha a hatóság nem létezne. Eszerint **a 2011–2016 közötti időszakban a GVH közbelépése nyomán** – vagyis a jogsértő magatartások megszűnésével, illetve a verseny jelentős csökkenéséhez vezető összeolvadások megakadályozásával – **a fogyasztók mintegy 136,9 milliárd forintot takarítottak meg**. Ez 6,4-szerese a GVH adott időszakra vonatkozó, 21,3 milliárd forintra tehető költségvetésének. A hasznok és költségek is 2017-es értéken vannak kifejezve.

A versenyhivatal hangsúlyozza, hogy mivel ez a kalkuláció a GVH tevékenysé-

geinek csak bizonyos szegmenseire, és azok hasznának is csak egy részére fókuszál, a tényleges haszon valószínűleg meghaladja a bemutatottat.

3. ábra:

A GVH-ra fordított társadalmi kiadás és a szervezet versenyfelügyeleti tevékenysége nyomán a fogyasztóknál keletkezett haszon mérlege, 2011-2016, milliárd forint

Forrás: Infoszolg/GVH, [2017b](#).

Források:

- [1996. évi LVII. törvény](#) a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról
- Csépai Balázs: Versenyjog és versenypolitika – Általános áttekintés. In: Boytha Györgyné – Tóth Tihamér: Versenyjog – PPKE JAK, Budapest, 2010
- Chikán Attila: Vállalatgazdaságtan – AULA Kiadó, Budapest, 2008
- Tóth Tihamér: Az Európai Unió versenyjoga – CompLex, Budapest, 2014
- Versenypolitika. A piacok olajozott működéséért – [Európai Bizottság](#), 2016
- A GVH működéséből származó jóléti haszon mértékéről (ex-ante impact assessment) – [Gazdasági Versenyhivatal](#), 2017b
- A verseny szabadságával kapcsolatos a GVH által követett alapelvek – [Gazdasági Versenyhivatal](#), 2007

Készítette: Holle Alexandra
Képviselői Információs Szolgálat
E-mail: infoszolg@parlament.hu

infoszolg

Internet: www.parlament.hu/infoszolg
Intranet: intra.parlament.hu/infoszolg/
Tel.: (1) 441-4529; (1) 441-6486